

PORUKA SINDIKATA POVODOM IZBORA

Dragi naši članovi, poštovane kolegice i kolege!

Što nam zapravo izbori donose?

Kakvu važnost oni za nas imaju? O čemu to našim izborom odlučujemo? Čije živote zapravo unapređujemo?

Vjerojatno se to pitate i sami ovih dana. **Što vam Sindikat na takva pitanja može odgovoriti?**

Sindikat se, kao što znate, bavi jednim velikim i važnim područjem vašeg života. Brine o vašem životnom i profesionalnom standardu, o vašim plaćama i vašim radnim uvjetima, a i puno više od toga. Uspijeva u tome bolje ako mu vi ulijevate snagu. Međutim, ostvarenje naših ciljeva ne ovisi samo o nama i vama, već i o tome koliko društvo uvažava radne ljude i njihove sindikate, koliko vlast poštuje naše profesije te kakvo je ukupno ekonomsko stanje u zemlji i okruženju.

Ukratko, i naši učinci i vaši životi ovise u dobroj mjeri o politici koja vodi zemlju.

Naši sindikati niti ovog puta nisu odlučili izlaziti na izbore ili osnovati stranku iako je to česta praksa u demokratskim zemljama. Ovog puta nisu odlučili ni otvoreno podupirati neku političku opciju, kao što to rade u većini demokracija.

Međutim, dobro je skrenuti vam pozornost na to kako političke opcije tretiraju teme i probleme s kojima se sindikati najviše bave. Ovih smo vas dana izvjestili o okruglim stolovima koje smo s političkim strankama održali na temu obrazovanja i znanosti, ekonomije te zdravstva. Međutim, kolikogod je ovo što radimo za vas važno, ipak su ljudi previše kompleksna bića da bi se svi njihovi interesi i stajališta mogli svesti samo na pitanja kojima se sindikati bave. Primjerice, nekima je najvažnije pitanje prosperitet njihova kraja i regije u kojoj žive, drugima je prevažno pitanje ćirilčnih natpisa, trećima prava istospolnih zajednica, mnogima je najvažnije hoće li vlast biti poštena, itd. itd. Neki će na izborima glasovati za one koji najbolje pričaju, za one koji najviše obećaju, za one koji najbolje izgledaju, za one čije simbole vole, za one koji se čine moćnima i odlučnima... Ako vam je sve ovo važnije od sindikalnih (tj. vaših životnih) pitanja nema potrebe da dalje ovaj tekst čitate.

No, ako su vam najvažnija pitanja ipak vaš standard, materijalna perspektiva, uvjeti rada, profesionalne slobode i dignitet, vaša radna prava i položaj vaših sindikata, obzirnost i uzajamnost u društvu, postojanje dijaloške kulture... ipak onda odvojite malo svoga vremena za ovaj tekst.

Sindikat vas je dužan o tome izvjestiti, a vi niste dužni naša mišljenja uvažiti. Shvatite ovo kao pomoć pri odlučivanju, nikako kao naputak.

Pitajmo se najprije: **što je to najvažnije što određuje kvalitetu našeg života?** Koje su to presudne okolnosti?

Pitajmo se **što hrvatska politika, koja god bude izabrana, može za nas uopće napraviti, zna li što treba napraviti** s obzirom na okolnosti u kojima se Hrvatska nalazi, i mi u njoj? S odgovorom na ta pitanja moći ćete ocijeniti što nam to domaći političari uopće nude, koliko stranačke politike kvalitetno razumiju situaciju i koliko je to što nude uopće realno? Stoga pogledajmo **koje su to okolnosti najvažnije za našu sudbinu, kao i za ocjenu politika naših stranaka.**

IZVOR NAŠIH PROBLEMA. Financijski sektor u svijetu doveo nas je u najtežu svjetsku krizu. **Cijenu financijske krize** nigdje nisu platili pohlepni bankari (osim u Islandu gdje su osuđeni na zatvorske kazne). U svim zemljama (osim opet u Islandu) **politika je odlučila da cijenu krize plate građani**, porezni obveznici, radnici... Tako su i u našoj zemlji odlučile obje dosadašnje politike. Tako se počelo odmotavati klupko naših nevolja. Plaće se zamrzavaju u većini europskih zemalja ili se drastično smanjuju (kao u Hrvatskoj), ljudi se otpuštaju, počinje pritisak na javni sektor, počinje smanjivanje sredstava za obrazovanje i znanost u većini zemalja (što je zemlja siromašnija to i više), počinje masovni odlazak ljudi u inozemstvo, počinje generalno rastrojavanje države i društva, počinje veliki rast nejednakosti i nestanak srednjeg sloja, bogatiji postaju još bogatiji a siromašniji sve siromašniji.

OBRAČUN S LJUDIMA I DRŽAVOM. Da bi se sve navedeno lakše moglo dogoditi bilo je potrebno ocrniti javni sektor, zaposlene ljude u njemu, javnu i državnu potrošnju, a **državu općenito tretirati kao nevolju** (iako je baš država posredstvom politike i političara izvlačila bankare sredstvima građana). Sve je to rađeno **pomoću medija** koji su sve ovo vrijeme ljude u javnim službama tretirali uvredljivo a njihove sindikate kao društveno zlo. Nikada o bankarima nisu izgovorene tako teške riječi kao o nama, o ljudima u javnim službama (paraziti, uhljebi...), nikada o bankarima, koji usred krize primaju po 17 milijuna kuna bonusa godišnje, nije govoreno tako negativno kao o sindikalcima. Socijalno partnerstvo pretvorilo se u socijalno neprijateljstvo.

TRI STUPA ŠIKANIRANJA. Tri su stupa na kojima se temelji obračun s našim životima. Prvi je politika koja bespogovorno slijedi otvorene pritiske medija i prikrivene zahtjeve financijskog kapitala. Mediji odrađuju svoje prljave zadaće, što je kod nas najagresivnije radio Jutarnji list. Već su i članovi sindikata iz Jutarnjih najava, sami primjećivali koji će im dio plaće Vlada za koji tjedan ili mjesec uzeti. Tehnologija je bila jasna: Jutarnji bi svaki puta „analitički“ pokazao problem nekog segmenta naših plaća, jednom su to bile božićnice, drugi puta dodaci na plaću.... Iza toga bi išla politika koja bi to skresala, ako treba beskrupulozno i pravnim nasiljem. Tada bi došao treći stup lomljenja ljudi i sindikata. To je bilo sudstvom, osobito Ustavnim sudom (krojačnici po mjeri, kažu odvjetnici). Trojstvo politika-mediji-sudstvo

nije samo hrvatski slučaj. Isto se događa i u drugim zemljama. Lome se ljudi, lome se sindikati, a lome se i države kojima padne na pamet tome se suprotstaviti (primjer Grčke). Politici za bolne rezove treba potpora javnosti, a javnost nismo samo mi, već i naivni ljudi u privatnom sektoru kojima su mediji napunili glave da je za njihove nevolje kriv „lijeni“ učitelj, sveučilišni profesor („koji radi samo 6 sati tjedno“), ali ne bankari ili loša politika. Dio medija odavno je prestao biti sredstvo informiranja, premetnuo se u sredstvo dezinformiranja u interesu svojih vlasnika i kaste kojoj pripadaju.

ŠTO JE SVE TO DONIJELO ZEMLJI? Je li to sve imalo ikakvog smisla, je li donijelo ikome ikakve koristi i, ako jeste, kome? Jesu li naša odricanja i svi ti pritisci na nas povećali zaposlenost, povećali BDP, jesu li naša odricanja smanjila javni dug? Odgovori su jednostavni. Za punih 7 godina krize, unatoč svim rezanjima i našim odricanjima – što dobrovoljnim, što prisilnim – BDP je pao 13%, zaposlenost se smanjila, bijeg ljudi u inozemstvo je postao masovan, a javni dug se bitno povećao, unatoč tome što su naše plaće smanjivane u njegovo ime. Ekonomski učinci toga su porazni, ne samo u Hrvatskoj. Cijela Europa je u zastoju i stagnaciji. Hrvatski rast od 1,1% i europski za ovu godinu od 1,6%, prema predviđanjima Europske komisije, toliko je maleni da nije uopće relevantan, unatoč ispraznoj samohvali vladajuće politike.

AMERIKA I EUROPA. Imajmo na umu da su **SAD izašle iz krize**, koju su oni sami stvorili, **još 2010. godine**, nakon samo 18 mjeseci recesije, zahvaljujući sasvim suprotnoj politici od one koju je malim zemljama nametala Europska komisija, a koja je bila zdušno prigrljena u hrvatskoj vladajućoj politici. Amerikanci su spašavali kupovnu moć i radna mjesta. U Europi su radili obrnuto, oni su spašavali i još spašavaju kredite financijskih institucija.

Eto, to su **okolnosti koje su ključne za vaše odlučivanje u izborima. Pravo je sada pitanje imaju li političke stranke u Hrvatskoj odgovor na ova pitanja?**

Cilj ekonomske politike najvažniji je cilj bilo koje politike. O njemu ovisi što će biti s obrazovanjem i znanošću, zdravstvom, našim materijalnim standardom, našim plaćama. Možemo li voditi politiku na tragu pozitivnih američkih, britanskih i japanskih iskustava, suprotno evidentno neuspješnim njemačkim receptima (uspješnim za Njemačku, ali ne i za veći dio Europe)? Hoćemo li i dalje rezati po pruskim sugestijama ili ćemo pristupiti jačanju potrošnje i potražnje?

I nakon sedam godina iskustva s rezanjem i smanjivanjem plaća u javnim službama (i to znatno više nego što je pala proizvodnja u cijeloj zemlji), i nakon što je pune četiri godine rastao javni dug unatoč smanjenju naših plaća, i nakon što su proračunski izdaci rezani višekratno, iako je zbog toga padao standard građana, te prava u liječenju i obrazovanju, iako su zbog toga trpjeli istraživanje i znanost, **još uvijek postoje oni u poslovnom svijetu, svijetu medija, politici i među tzv. neutralnim stručnjacima koji se zalažu i najavljuju daljnja rezanja.** Ova dosadašnja nisu bila dovoljna, kažu.

To bi trebalo biti ključno pitanje oko kojega se lome izbori, jer će postupanje u tom smislu bitno odrediti naše perspektive.

Rezanje je pogubno, ne samo zato što nam smanjuje životni standard i kvalitetu sustava, već i zbog toga što zamrzava ekonomiju i onemogućuje ekonomski prosperitet.

Što nam ovi izbori po tom pitanju donose?

Može li Hrvatska uopće drugačije, odnosno, kako reče na našem okruglom stolu Ivo **Jelušić** (SDP) „*europsko okruženje diktira određena pravila, a ne stavlja sve zemlje u ravnopravan položaj, ono je glavni ograničavajući faktor vođenja željene politike. To hrvatska socijaldemokracija, jer je malena, ne može izmijeniti dok to ne budu radile francuska, britanska ili njemačka ljevica*“.

Jesu li možda u pravu **Velimir Srića** (Naprijed Hrvatska) i **Ljubo Jurčić** (Koalicija rada i solidarnosti) na našem okruglom stolu koji pozivaju da Hrvatska „*mora biti svoja*“, i da je sve u sposobnosti domaće politike, koja treba odlučiti i znati kako provesti svoju politiku. Kao što su to odlučili u Poljskoj, Mađarskoj, Islandu... zemljama koje imaju zapaženi rast. Odnosno, kako su to odlučile mnoge europske zemlje tijekom krize povećavajući sve do jedne svoj javni dug i deficit, a pogotovo Njemačka i Francuska, porušivši europska pravila radi spašavanja svoje industrije.

Ili ćemo ipak ponovno uroniti u „*dolinu suza*“, kako je to sada najavio HDZ, a koju smo sa SDP-om već prošli u ove četiri godine. Ili to možda nije točno, možda HDZ neće smanjivati plaće, kako je u nizu intervjua i na sastanku sa sindikatima govorio **Karamarko**, ili će smanjivati plaće sebi i ministrima, što treba sumnjivati kao najavu smanjivanja svima u javnom i državnom sektoru. Mi ne znamo, vi prosudite.

Treba li vjerovati da u **preporukama njemačkog instituta** nema mjera rezanja i udara po proračunskoj potrošnji, a to znači po nama i po vama? Treba li vjerovati da će HDZ slušati socijalne partnere, kako su nam rekli? Ako će se Hrvatska slijepo držati europskih preporuka moćnih europskih zemalja (kako nam nekritički iz neoliberalnih školskih klupa uredno sugeriraju iz stranaka **Pametno** i **Most**, a od toga se na naše čuđenje ne distanciraju niti u **ORaH-u**, koji doduše ne namjerava smanjivati plaće, ali inzistira na uravnoteženom proračunu) a koje se same toga ne drže, onda nam se crno piše.

Prava je enigma SDP-ov salto mortale. Iznenaduje njihova sadašnja kampanja protiv politike rezanja nakon što smo pune četiri godine, mi, baš mi u našim sindikatima, na tragu naših makroekonomskih spoznaja, proizašlih iz mišljenja najvećih ekonomista današnjice, upozoravali koliko je njihova politika rezanja ekonomski bumerang i socijalni horor, upozoravali da ona neće dati rezultata. I nije! **Bili smo sasvim u pravu.** BDP je pao dvanaest kvartala za redom a posebno je zanimljivo da se skromni rast od 1% pojavio tek nakon što je Lalovac smanjio porez na plaće i malo povećao kupovnu moć, sukladno našim sugestijama. Bili smo u pravu da će nakon svakog rezanja ponovno od nas tražiti nakon nekoliko mjeseci nova odricanja. Prvo su tvrdili da nam moraju uzeti božićnicu i regres, oteti učiteljima dodatke 3, 5, 7 i 9%, reducirati

prijevoz i jubilarne nagrade, i uvjerali su sve u zemlji da je to zadnje. Onda su nam za osam mjeseci ponovno smanjili koeficijente za 3%, pa su i za to rekli da je zadnje, a onda su uzeli i dodatak 4, 8 i 10%. Svakim smanjenjem potražnje smanjili su proizvodnju, povećali broj nezaposlenih i tako smanjili punjenje proračuna što je tražilo nova rezanja. Stalno smo im govorili o toj spirali, ali su **Milanović, Linić** i ostali slijepo slijedili europske preporuke. Ništa im nije bilo sveto, pa ni pravni poredak. Sve su to napravili pravnim nasiljem, a sindikate su tretirali kao državne neprijatelje, kao „demagoge koji ništa ne razumiju“ (**Mrsićeva** izjava na naslovnoj stranici Jutarnjeg lista). Upregli su mašineriju za kompromitiranje sindikata (2012. godine na naslovnoj stranici Globusa optužuju nas da smo bankrotirali i potrošili štrajkaški fond, a u štrajku ove godine opet su nas napali iz SDP-a zato što navodno imamo previše novaca, tj. zato što nismo bankrotirali).

Imali su potporu Ustavnog suda u obračunu s pravima naših ljudi. Ustavni sud je uzeo politiku rezanja kao ispravnu politiku i na temelju toga zanemario ustavno-pravne kriterije i donosio odluke pogodujući politici koja provodi rezanja. Katastrofa za ustavno-pravnu historiju. Dovoljna da se taj sud raspusti.

Danas, nakon četiri godine mrcvarenja po receptima europske politike dolazi do ogromnog obrata, **SDP sada ponavlja na sva zvona naše ideje i naša stajališta. Rast a ne rezanja**, viču sa jumbo plakata, iskaču s interneta. Učini nam se da smo to zapravo mi sindikati u izbornoj utakmici. Tvrde da SDP nije za politiku bolnih rezova, a da HDZ jeste. Ne kažu da više nisu za tu politiku, već sugeriraju da to nikada nisu niti bili. Štoviše, kažu da su naši građani izbjegli stresove koje donosi politika rezanja. Valjalo bi o stresovima pitati starije naše članove kojima su plaće pale i do 20% a standard zbog kredita i do 35%. Koliko bi posegnuli da nije bilo našeg stalnog otpora?

Kako da se prema toj promjeni postavi naš član? Može li vjerovati da je to posljedica iskrenog suočavanja s vlastitom krivom politikom? Ili je to posljedica razumijevanja da su naši sindikati ipak bili u pravu? Je li to posljedica promjene ljudi u vlasti (dolazak Lalovca)? Ne isključujemo.

Rado bismo vjerovali da je to iskrena promjena pozicije samo da prvi čovjek nije proganjao i vrijeđao sve one koji su mislili ono što sada on glasno govori. Ne smijemo zaboraviti da je Zoran **Milanović** jedno govorio o pravu na referendum građana prije izbora, a sasvim suprotno nakon izbora. Imamo razloga za bojazan da vuk dlaku mijenja, a ćud ne. Imamo se razloga bojati da se radi o promjeni stajališta za jednokratnu, izbornu upotrebu.

Kako uklopiti tu veliku promjenu retorike (da li i politike) u ono što je Jelušić rekao na našem okruglom stolu? Naime, čak i ako je došlo do iskrenog obrata, pitamo se je li SDP u stanju to provoditi kraj svih pritisaka Europske unije? Da bi to mogao, morao bi okupiti najkompetentnije ljude u zemlji i težiti širokom nacionalnom konsenzusu, tražiti potporu i sindikata i poslodavaca, pa i dijela oporbe u budućem sazivu. Za to bi bilo potrebno da **Milanović** promijeni i osobnost. Možda može i to kada može tako lako mijenjati uvjerenja. U zadnje četiri godine zemlji je nametnuo monološku političku kulturu i konfliktni diskurs, što izrazito šteti društvenom pa i gospodarskom razvoju zemlje.

Jedini konzistentni nastup u ovome važnom pitanju već godinama ima Ljubo **Jurčić**, profesor na Ekonomskom fakultetu, član sindikata, kandidat u Koaliciji rada i solidarnosti, koji sve ovo vrijeme krize govori o pogubnim učincima politike rezanja. Međutim, s obzirom da je on u jednoj heterogenoj koaliciji u kojoj nije sasvim jasno jesu li njegova stajališta opće prihvaćena u njoj, ne možemo vam jamčiti da će njegova gledišta prevladati, tim više što je ta koalicija opterećena i drugim pitanjima i osobama.

Zaključili bismo da većina političkih stranaka nije dala ili dovoljno uvjerljiv i izvjestan ili pak promišljeni odgovor na najvažnije pitanje o tome treba li nastaviti s politikom rezova, ili drugim riječima, politikom financijske konsolidacije, uravnoteženja proračuna, smanjenja javnog duga **prije nego što se pokrene rast i proizvodnja**. Financijska stabilnost treba se stvarati iz povećanog društvenog proizvoda, a ne iz cijedenja osiromašenih građana.

Zaključili bismo: **nikada neizvjesniji izbori oko nejasnijih politika**. Na vama je ovdje da procijenite što biste vi vjerovali pa da pokušate pogoditi, baš kao i mi ostali. Nabadajmo pa se nadajmo zgoditku.

Pored politike rezanja ne zaboravimo i politike prema obrazovanju i zdravstvu, o čemu smo vam dali iscrpni i cjeloviti pregled. Također, imajte na umu da je za vas važno i kako se politike odnose prema sindikatima, prema vašem pravu na štrajk, prema vašim radnim pravima. Tko je sklon uvažavanju sindikata, a tko je sklon njihovom marginaliziranju, podcjenjivanju i tretiranju kao protivnika. Neki su govorili svojim postupcima u proteklom vremenu, a neki govore riječima jer nisu bili u prilici pokazati što o tome doista misle.

Ako vam i nismo pomogli pri izboru, nadamo se da ste proširili svoje uvide i da ćete tako lakše samostalno donositi svoje odluke.

U Zagrebu, 6. studenoga 2015. godine

MATICA HRVATSKIH SINDIKATA